

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

שיחות מוסר והדרכה בפרשת השבוע
מיוסדות על שיעוריו, ספריו, וכתבי תלמידיו

פרשת ויצא תשפ"ב

סולם של עליה

מהדורת כנסת ישראל

לזכות רפואה שלימה

חיה מלכה בת בת-שבע

בתוך שאר חולי ישראל

פרנס השבוע

להנצחות: 076-599-4020

לזכות מרדכי וטובה ארמן

ולעילוי נשמת

אלעזר מנחם בן אברהם שמואל
אלטע דבורה בת אשר

חיים שלמה בן דוב בער
גיטל בת מנחם מנדל

ניתן להשיג את החוברת בחינם:

ביתר עילית	
058-324-5544	גבעה A
052-760-2289	גבעה B
ערים אחרות	
054-853-5670	אלעד
054-662-2428	אשקלון
052-716-9528	אופקים
08-864-6516	אשדוד
03-570-3134	בני ברק
054-851-9014	ברנפולד
058-322-0251	גבעת זאב
02-534-2467	טלססטון
052-447-4126	מודיעין
08-974-3086	קריית ספר
052-760-6491	רכסים
055-674-8959	תל אביב

02-538-8613	עזרת תורה 2
צומת בר אילן	ספרי אור החיים
052-266-9937	קריית משה
02-650-2327	רוממה-המ"ג
רחוב אליאב 21/32 (בתוך התיבת דואר)	
02-586-0088	רחביה
058-718-5065	רמת אשכול
050-412-7721	רמת שלמה
בית שמש	
055-677-8301	קריה
053-232-1710	רמב"ש א'
052-767-4151	רמב"ש ג' 1
054-842-7664	רמב"ש ג' 2
052-763-4167	רמב"ש ד'
052-710-9132	רמת אברהם

ירושלים	
053-318-4381	ארוי הבירה
052-763-2150	ביהכ"נ הר עבי
054-841-9231	בית וגן
054-841-7272	גאולה-זכרון משה
022-625-0612	גבעת צרפתית
058-325-5458	גבעת שאול
058-321-9933	גני גאולה
	הר נוף
054-851-9014	ישיבת מיר
052-766-5331	נוה יעקב
	סורוצקין
	שער הספר
	סורוצקין 31
02-536-2280	סנהדריה
054-859-3064	סנהדריה המורחבת
	עזרת תורה 1
	עזרת תורה 15

לבירורים והנצחות : 076-599-4020
או לקבלת החוברת במייל: ey@torasavigdor.org

צריכים את עזרתכם! נאל לתרום בעין יפה!

תרומות חודשיות מומלצות: 10 ש"ח, 20 ש"ח, 50 ש"ח, 100 ש"ח

הנצחת מדור שו"ת - 200 ש"ח

הנצחת חצי פרשה - 500 ש"ח

פרנס השבוע (יותר מאלפיים חוברות!) - 1000 ש"ח

להוספת חוברות באזורכם, נא להוסיף בקשה ולציין אזור המבוקש

ניתן לתרום בעמודות נדרים פלוס

או בנדריים פון: 03-763-0585

קרן מס' 2985

OR AT TORASAVIGDOR.ORG/DONATE (SPECIFY "TOWARDS HEBREW EDITION")

חוברת מס' 108

הדפסה - גרפון MAT: 02-5337722

תורת אביגדור

פרשת ויצא תשפ"ב

סולם של עליה

השקעה מניבה

"וַיַּחְלֶם סֹלֶם מִצָּב אַרְצָה וְרָאִשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹקִים עֲלִים וְיָרְדִים בּו" (בראשית כח, יב). נבואה זו ראויה להילמד בהרחבה על ידינו, שכן היא לא ניתנה רק עבור יעקב עצמו, אלא גם עבורנו. כלל גדול וידוע הוא ש"מעשה אבות סימן לבנים", וכפי שכתב הרמב"ן בפרשת לך לך (לעיל יב, ו) בשם המדרש תנחומא, שכל המאורעות שעברו על אבותינו הקדושים, הנם אותות וסימנים למה שעתיד להתרחש עמנו.

והנה, על אף שעל פי רוב אנו מבינים את המושג הזה ככזה שמתייחס למאורעות שיעברו על עם ישראל ברמת הכלל, מכל מקום, חייו של יעקב אבינו כפי שמספרת לנו התורה, נועדו גם להוות ספר הדרכה לכל יחיד ויחיד מכלל ישראל, ולהאיר את דרכו בחיים. על ידי התבוננות והעמקה בחייו של יעקב אבינו, לומד האיש הישראלי כיצד להתמודד עם קשיי החיים השונים, עם העליות והמורדות של העולם הזה, וכיצד להצליח להמשיך ולהתעלות בעבודת ה' בכל מצב. וכמו אצל יעקב אבינו, בסופו של דבר הוא נוחל הצלחה במשימתו; הוא בונה את עצמו כעבד ה', וחי חיים של אושר ושמחה.

אשר על כן, אין ספק שעלינו לנסות וללמוד לכל הפחות כמה נקודות של עבודה מהמחזה הגדול הזה. כל זמן שאותו נשקיע בהבנת מהותו ועניינו של ה"סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה" - הוא זמן שאנו משקיעים בעצמנו, בבנין הרוחני שלנו כעבדי ה'.

חיים של טיפוס

כתוב בספרים, שמבין היסודות אותם עלינו ללמוד מחלומו של יעקב, אחד החשובים מביניהם הוא, שהעולם הזה הוא סולם שעליו חייבים לטפס. עלינו להבין, כי סולם אינו מיועד לעמידה במקום, ואף לא להליכה אופקית. סולם מסמל עליה; יש בפנינו "סולם המוצב ארצה", סולם של שלמות, הממתין לכולנו כדי שנטפס עליו, והסולם הזה יכול להביא כל אחד ואחד מאתנו "השמימה". דרגותיו של הסולם מסמלות עליה הדרגתית; העולם הזה הוא הזדמנות לעלות בדרגות השלמות, ותפקידנו לנצל את זמננו בעולם הזה כדי לטפס גבוה יותר ויותר.

הדבר הראשון אותו עלינו לדעת הוא: מה מחכה לנו בראש הסולם הזה - לאן אנחנו מטפסים? התשובה היא דבר אחד: הקדוש ברוך הוא! "וְהִנֵּה ה' נֹצֵב עָלָיו". זוהי מטרת הטיפוס - להתקרב כמה שיותר אל ה' יתברך; ואין דבר החשוב יותר מזה. דוד המלך מעיד כי "אֲנִי קָרַבְתִּי אֱלֹקִים לִי טוֹב" - בשבילי, הדבר הטוב ביותר אותו יכול האדם להשיג הוא להתקרב לאלקים.

"גדולה דעה" (סנהדרין צב, א) - כמה גדול הוא ההישג הזה של להכיר בקב"ה! הצלחתו של האדם בעולם הזה נמדדת כפי השיעור של הכרת הבורא אותו הצליח להשיג (מורה נבוכים א, נד), ו"ראשו מגיע השמימה" פירושו, שהדרך היחידה להשיג הצלחה זו, הדרך היחידה להגיע אל הקב"ה היא באמצעות טיפוס. זהו סולמו של יעקב - סולם לעליה אל שלמות הכרת הבורא.

עקב בצד אגודל

ישנם רבים העשויים לחשוב - מי צריך סולם? הבה נצמיח כנפיים ונעוץ הישר אל ראש הסולם! ברגע שהחלטתי שאני רוצה להיות קרוב לה', שאני רוצה להצליח במשימת חיי, אקפוץ הישר אל ה'! למה לי סולם? הדבר היחיד שמונע

בעדי היא העובדה שטרם התחלתי, אולם ברגע שאני מתחיל, איני צריך לפסוע פסיעות קטנות - אלא לקפוץ הישר אל ההצלחה!

אולם חזונו של יעקב מלמד אותנו שיעור חשוב - שאין מושג של "לעוף"! אין קפיצות ודילוגים! עלינו לעלות בסולם, שלב אחר שלב. ישנם אלפי מדרגות שעלינו לטפס, אלפי צעדים קטנים שנצטרך לצעוד, יום אחרי יום, עקב בצד אגודל. אי אפשר להניח את הרגל על השלב הבא של הסולם, לפני שטיפסת על השלב שקדם לו.

טיפוס על סולם פירושו לחזור על פעולה אחת קטנה, שוב ושוב; לפסוע פסיעה אחת מעלה, ואז עוד אחת ועוד אחת. אם ברצוננו להצליח במשימה הזו של התקרבות לה', עלינו לקבוע לעצמנו תכנית, הכוללת מעשים - פעולות קטנות אותם לא היינו עושים בלאו הכי, אותם נעשה מתוך כוונה להתקדם במעלה הסולם. נבצע את אותה הפעולה שוב ושוב, אולם בכל פעם שאנו מבצעים אותה, אנחנו מטפסים יותר ויותר גבוה. מי שעושה כן - כבר אינו נמצא באותו המקום. למעשה - הוא כבר לא אותו בן-אדם!

צביעות חיובית

בתחילת דרכו, האדם אינו שש להתחיל בתכנית כזו. קשה לו לחזור שוב ושוב על פעולות קטנות, משום שהוא אינו מרגיש חיבור פנימי לפעולות אותם הוא עושה או למילים אותם הוא אומר. בסך הכל הוא פועל לפי תכנית מסוימת, והוא אינו מרגיש כמי שעולה בסולם כלשהוא.

אולם חשוב לדעת כי "נד כאן דברי היצר הרע" - אל תתן למחשבות מסוג זה להרפות את ידך. בתחילת הדרך, אנו מוכרחים להתנהג ב"צביעות". כמובן שזו צביעות טובה - אתה עושה את זה כדי לאמן את עצמך. "הפעולות הללו כלל אינן כנות", אתה חושב לעצמך, "אולם אני אעשה אותם בכל זאת, אמשיך לטפס, ובהמשך הזמן, יסודות האמונה יהפכו להיות חלק ממני".

אמונה בחוש

ומהי אמונה? לאחרונה אמר לי משהו, "יש לי אמונה; אני מאמין ה' וזהו - זה מספיק". והאמת היא, שאכן יש לו רמה מסוימת של אמונה - יש לו אמונה שכלית. הוא מבין שהמסורת שלנו היא האמת היחידה, ואין לי ספק שיהודי זה יהיה מוכן לקפוץ אל תוך האש ולמות על קידוש ה', אולם אין זה אומר שיש לו אמונה אמיתית. אמונה פירושה שאתה מאמין בקב"ה לפחות כפי שאתה מאמין שיש לך דוד בשם שיע עגור היכן שהוא בשכונת הברונקס. אתה מאמין באמונה שלמה בדרך שיע. אלא שלך מספרת לך עליו כל הזמן, ואפילו פגשת אותו פעם אחת, כאשר הוא הגיע לבר-מצוה שלך, ואפילו נתן לך מתנה. אתה לא מבקר אותו, הוא לא בא לבקר אותך, אבל אתה יודע בוודאות שהוא קיים. זוהי אמונה! ואם אתה מאמין בה' כפי שאתה מאמין בדוד הזה, אז מצבך טוב מאוד! אתה בהחלט ראוי לשבח!

אולם אם האמונה שלך בקב"ה היא רק אמונה שכלית, אם זו רק אינטליגנציה - אז במקרה הטוב היא מאוד מעורפלת; אין שם שום דבר בפועל, וזו אינה אמונה אמיתית. אתה מקבל את הרעיון של מציאות ה' יתברך, אולם זה עדיין לא חלק מאישיותך. אמונה אמיתית יכולה להגיע רק לאחר שהאדם מתחיל לטפס בסולם המוצב ארצה, אשר ראשו מגיע השמימה.

ובכן, כעת נקדיש מעט זמן כדי ללמוד כמה תכניות, שכל אחת מהן היא סולם, עליו יכולים כולנו לטפס אל עבר היעד - הכרה בה'. תוכלו לנסות אחת מהן, ומי שחפץ בכך באמת ובתמים, יוכל לנסות את כולן בבת אחת, אבל מה שלא יהיה, עלינו לזכור שרק צעדים קטנים ויציבים, החוזרים על עצמם בעקביות, יובילו אותנו אל הפסגה. הבה ונתחיל לטפס יחדיו בסולם האמונה - אל עבר הקב"ה.

תכנית א' - דבר עם ה'

התכנית הראשונה היא: בכל יום, לפחות פעם אחת, באמצע היום, לעצור ולדבר עם הקב"ה במשך דקה אחת. האם עשית כך אי פעם?! למשך דקה שלמה, על השקונו, דבר אתו. אם תצליח להרגיל את עצמך לדבר עם הקב"ה במשך דקה אחת בכל יום - זהו הישג יקר ביותר!

"אבל", אתה תגיד, "כבר התפללתי היום". נכון שהתפללת, אולם בכך אתה דורך בדרך הסלולה שבו הולכים כולם. זה טוב, זה מצוין - חובה עליך להתפלל! אולם כרגע תפילתך היא רק דקלום של מילים מתוך הרגל, ואנחנו מחפשים יותר מזה.

אמנם, הדקה הראשונה היא שטחית ביותר, ואתה עלול אפילו להרגיש קצת נבוך. זה בכלל לא מרגיש אמיתי - אתה מרגיש שאולי, הרחק הרחק מכאן, במרחק מיליון קילומטר, מיליון שלבים במעלה הסולם, נמצאת התחושה בפועל שאתה משוחח עם ידיד - עם מישהו אמיתי, אולם כעת אינך מרגיש דבר. עליך לדעת, שאחרי דיברת עם ה'

פעם אחת, גם אם עשית זאת רק כחלק מהתכנית שלנו, המרחק שלך כעת הוא מיליון פחות אחד. טיפסת שלב אחד, וזה לכשעצמו הוא כבר הישג אדיר!

אבל לשמוע על כך מבלי לעשות שום דבר למעשה - לא יועיל לך כלל; אתה מוכרח להתחיל ולעסוק בפועל בתכנית הזו. היום בערב, בדרך הביתה, כשאף אחד אינו שומע, עצור לרגע ופנה אל הקב"ה במילים שלך. אין זה משנה מה תאמר לו, אתה יכול לומר, "ריבונו של עולם, אנא עזור לי לבצע את התכנית שלי. אני כל כך רוצה להתחיל לטפס על סולם האמונה, ואני זקוק לעזרתך. עזור לי לזכור לדבר אתך במשך דקה אחת, פעם ביום". דבר אתו על זה במשך דקה שלמה - זוהי דקה אחת שבה אתה מרגיל את עצמך להכרה בה'. יתכן שזו הדקה החשובה ביותר ביומך.

אל תחשוש מ"מה יגידו", אחרת, תצטרך להתפטר מהתכנית הזו כאן ועכשיו. מסופר על רבינו הגר"א זיע"א, שבצעירותו החליט להתעלם מסביבתו בדרכו בעבודת ה'. אמנם הוא חי בסביבה טובה ביותר, אולם אף על פי כן הוא בחר ללכת בדרך שידע שהיא הנכונה ביותר עבורו, ובזכות זה זכה לגדולתו העצומה. לכן אל תחשוש ממה שכולם חושבים עליך - אתה תקדיש דקה אחת ביום לדבר עם ה', ויהי מה. אתה יוצא כעת, לבדך, לדרך חדשה - הדרך העולה אל השי"ת.

יהיו לך לבדך

אני מדגיש את מה שאמרת כעת: "לבדך"! חשוב מאוד שלא תספר לאף אחד אודות התכנית הזו! ברגע שסיפרת למישהו על זה, הרסת את התכנית כולה! מדוע? כתוב במשלי (כג, ט), "בְּאֲזְנֵי כְסִיל אַל תִּדְבֹר כִּי יִבוֹז לְשִׁכַל מְלִיךָ". כיצד הוא יבוז למליך? ראשית כל, הוא עלול להגיב, "מי צריך את זה? מדוע אתה מקדיש לזה זמן?", ובזה הוא מחק את התכנית כולה. הוא הוציא לך את הרוח מהמפרשים. אולם גם אם הוא לא יגיב בצורה כזו, אפילו אם הוא רק יביט בך במבט אטום - די בזה כדי להרוס את כל תקוותיך.

אל תספר לאף אחד, וכמו שכתוב, "הָיָו לְךָ לְבַדְךָ וְאִין לְזָרִים אֶתְּךָ" (שם, יז). אל תנסה לספר על התכנית החדשה שלך לחברותא, כי יתכן שהוא מעולם לא חשב על כך בעצמו והוא לא יעריך את זה. אל תספר להוריך או לחבריך. אם ח'ו' תספר לחברים שלך, אתה עלול לנחול אכזבה גדולה ביותר. זו תכנית אישית שלך. עשה מה שאתה אמור לעשות - התחל לטפס על הסולם לבדך.

עצירה להתרענות

נניח שאתה מחליט לעשות זאת לא פעם אחת, אלא פעמיים. עכשיו זה כבר מיליון פחות שנים. כעת אתה כבר מטפס מקצועי. זה כבר לא כל כך מוזר; זה גם לא כל כך קשה. אז כעת תחליט שאתה מקבל על עצמך לעשות זאת כל יום. ביום השלישי - התקדמת עוד שלב, וביום הרביעי - עוד שלב. וכן הלאה וכן הלאה.

תעשה את זה מדי יום ביומו במשך חודש ימים, ואז תפסיק. למה להפסיק? משום שלאחר זמן מה, אתה מתחיל להתעייף, והמילים הופכות לריקות מתוכן. אתה ממשיך לדקלם אותם מן השפה ולחוץ, וזה נהיה כמו לקרוא קריאת שמע. כך כתב בספר "חשבון הנפש", שכאשר אדם רוצה להתחיל תכנית מעין זו ולהתמיד בה בהצלחה, כדאי לו לעצור מדי פעם ולתת לעצמו מנוחה - ואז, לאחר זמן מה הוא יחזור אליה ויתחיל בה מחדש, בכוחות רעננים. לאחר מנוחה, תוכל להתחיל לטפס שוב.

כעת דמיינ לעצמך שאתה ממשיך בעבודה הזו במשך כל החיים - בכל יום, אתה מרגיל את עצמך לדבר עם ה' במשך דקה אחת כל יום. אם תתמיד בזה, עם הפסקות מפעם לפעם כדי להחזיר לעצמך את גבורת הנפש שאיבדת מתוך ההרגל - דע לך שדברים גדולים הולכים לקרות לך. לאחר זמן, תתפלא לגלות שאתה באמת מתחיל להאמין בה'. זהו חידוש גדול! אתה לא רק אדם שמדקלם מילים אחרי תפילת שחרית, "אני מאמין באמונה שלמה" ובה סיימת, לא, כעת אתה מרומם בצורה משמעותית על פני כל חבריך!

אם תמשיך בעקביות בתכנית זו, אתה תהפוך למאמין. כמובו שעדיין אינך כמו הצדיקים שחשבו על השי"ת בכל רגע ועת, אך אסור לנו לזלזל בשלבים הקטנים של הסולם העולה מעלה מעלה - שכן כך גדלו גם הצדיקים! אם תמשיך בעבודתך - מובטח לך כי עם הזמן, תשתנה מכף רגל ועד ראש. זה ישנה לחלוטין את אישיותך, כי זה לא רק דקה ביום - בכל יום אתה עולה עוד שלב בסולמו של יעקב אבינו, אשר ראשו מגיע השמימה!

תכנית ב' - בראשית ברא אלקים

כעת אנו הולכים ללמוד על תכנית שניה. אולם זאת עלינו להדגיש, שכאשר אנו מדברים על "תכנית שניה" כוונתנו אינה לאפוקי מהראשונה, תכנית זו אינה מהווה תחליף לתכנית הקודמת שדיברנו עליה. זהו סולם נוסף,

שכאשר הוא מתווסף לסולם הראשון, בכוחו לשנות עוד יותר את חייו. כפי שהזכרנו קודם, אם אתה מסוגל לכך, ואתה באמת רוצה לטפס גבוה - תוכל לטפס על כמה סולמות בו זמנית.

סולם מספר שנים הוא תכנית הכרת ידו של השי"ת בכל מה שנמצא סביבנו. אנו נקרא לשיטה זו: "בראשית ברא אלוקים" - בתחילה, האלוקים ברא את הכל! פירושו של דבר הוא, שאין דבר שאנו רואים בעולם הזה שאינו דבר ה'. מהכוכבים במרום ועד הנמלים אשר על הארץ, מכל עבר יש לנו שיעורים חיים, אשר יכולים להביא אותנו לחשוב על הקב"ה. זוהי אחריות גדולה וגם הזדמנות גדולה, כי זה אומר שכעת יש ברשותנו סולם, שתמיד זמין לטיפוס; לכל מקום אליו תפנה, תמצא את השלבים של הסולם הזה.

זוהי תכלית הבריאה - "וְהָאֱלֹקִים עֲשָׂה" - מדוע ברא ה' את העולם? "שִׂיָּא מְלַפְנֵי" - כדי שנהיה מודעים אליו ונכיר אותו (קהלג, יד). כלומר, כדי שיהיו לנו הזדמנויות לטפס בסולם העולה אליו. לא שאנחנו נמצאים בעולם הזה, ודרך אגב, אפשר לראות את ה'. לא ולא! זו המטרה של הבריאה כולה! מוטל עלינו להשתמש בעולם שמסביבנו, בכל מה שאנחנו רואים, כדי לטפס בשלבי ההכרה בה'.

סולמו של אברהם

הכוכבים הם שלב אחד של הסולם הזה, עליו יכולים אנו לטפס. העץ הוא שלב נוסף. השמים הכחולים גם הם מיועדים לטיפוס, כמו גם השמים האפורים. הדשא, הגשם, השלג, העננים, העלים; כולם נוצרו כדי שנטפס עליהם.

וכך עשה אברהם אבינו. הוא הביט על העולם שמסביבו, וזיהה את בוראו בזכות כל השלבים הללו. "בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו" (נדרים לב, א). אברהם אבינו למד את טבע הבריאה, וראה את הקב"ה בכל חלק וחלק ממנה. הוא הבחין בחכמה, בתכנון ובתכלית שבבריאה בכל מקום אליו פנה; הוא הגיע למסקנה, כבר בגיל שלש, שיש מי שיעצב ותכנן את הבריאה המופלאה הנגלית לנגד עיניו.

אולם אברהם לא הסתפק במסקנה זו, והוא מעולם לא הפסיק לבחון ולבחון, אלא המשיך לחקור ולבחון עד שהתאמת אצלו כדבר מוחשי, יותר מכל דבר מוחשי, שיש בורא. הוא יכול היה לומר, "אני מאמין - וזהו, סיימתי" אבל לא, זו אינה אמונה. אברהם אבינו המשיך לגדול. לכן כתב הרמב"ם (פ"א מהלכות עבודה זרה ה"ג) ע"פ המדרש, "וְכֵן אֶרְבָּעִים שָׁנָה הִפְיָר אֶבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ", והדברים נראים לכאורה כסותרים זה את זה - האם הוא הכיר את בוראו בגיל שלש או בגיל ארבעים?

התשובה היא, שבגיל שלש גילה אברהם את סוד הבריאה - את קיומו של הבורא יתברך, אבל זו היתה רק ההתחלה; הוא הבין שנתגלה לעיניו סולם, ושכעת הוא עומד בתחתית הסולם הזה, ועכשיו עליו להתחיל לטפס. וכך, מגיל שלש, המשיך אברהם להסתכל ולהתבונן בכל מה שנגלה לנגד עיניו, ביום ובלילה. כאשר עבר ליד אפרסק, עצר כדי להתבונן בפרי היפהפה הזה, מתוך הבנה שעדיין נכון לו טיפוס ארוך. הוא הביט בסומק שעל לחייו של האפרסק - והתפעל מיופיו המיוחד. "לשם מה נועד הצבע האדמדם הזה?" שאל אברהם את עצמו, "הו, זוהי ידו של הקב"ה! הוא רוצה שאבחין בו; הוא בישל את הפרי הזה על העץ בכדי שתהיה לי ההזדמנות להגיע להכרה יותר גדולה במציאות הבורא".

וכאשר הגיע לגלעין, התבונן אברהם אבינו גם על זה. מדוע הגלעין קשה כל כך, עד שאפילו בעל חיים אינו מסוגל לאכול אותו? הוא לא יצליח לשבור את הגלעין הקשה! גם כלי עבודה לא יעזרו לאדם לשבור את הגלעין הזה! מדוע זה כך? אחרי הכל, מישהו עיצב את זה! מה היתה מטרת הבורא בזה? התשובה היא, שהבורא רוצה להגן על הזרע הנמצא בתוך הגלעין. לזרע שבפנים יש טעם טוב, כמעט כמו שקד, והבורא רוצה להגן על עתידו של עץ האפרסק, ולכן יצר לזרע כיסוי חזק כל כך, שאי אפשר לפתוח אותו אפילו עם מסור. בעץ כולו, אין דבר קשה כמו נרתיקו של הזרע.

אולם ראה זה פלא - אם תטמון את הגלעין באדמה, הוא ייפתח מעצמו, ומתוך הזרע יצמח עץ! ניסי ניסים! בתוך הזרע הקטן הזה יש לפחות מיליון פיסות מידע! וכל אחד מהם הוא חיוני; כל אחד פועל, ברצף מסוים, בזה אחר זה, ומהזרע הקטן הזה נוצר עץ עם גזע ושורשים ועלים ופרחים ופירות. כיצד יתכן שמתוך הזרע הזעיר נוצרו פירות עם צבע וטעם? איך קורה דבר כזה? ובתוך הפירות יש זרעים נוספים!

אברהם אבינו לא נתן לתופעה מעין זו לחלוף על פניו סתם כך. הוא עצר ליד העץ וחשב על מה שהוא רואה כעת. והוא עשה זאת שוב ושוב; למחרת הוא הסתכל שוב על העץ, וכך שוב ביום שאחריו, משום שהוא הבין שהוא מטפס על סולם, ושבלב שלב שבו הוא עולה, הוא מתקרב צעד נוסף אל עבר השלמות. שמה תאמר, "האם אני אמור לעצור כל יום כדי להסתכל על עצים?" כן! בכל יום! אברהם אבינו לא חיפש ריגושים - הוא חיפש את הקב"ה.

כך חי אברהם, וכשהגיע לגיל ארבעים, "בן ארבעים לבניה", הוא הבין עוד יותר שיש בורא לעולם. על אף זאת, גם בגיל ארבעים לא הפסיק אברהם לטפס בסולם האמונה, ועד סוף ימיו, הוא המשיך להתבונן בעולם שמסביבו, יומם ולילה, ולטפס עוד ועוד שלבים בסולם של "בראשית ברא אלקים".

לא להפסיק לשאול

אמנם, לוקח זמן עד שהאדם מחדיר אל תוכו, שהבריאה כולה מעידה על הבורא יתברך. מדוע התפוח הופך לאדום כשהוא נעשה מתוק, ותענוג לאכול אותו, וכשהוא חמוץ וקשה הוא עדיין ירוק? משום שצבעו הירוק של התפוח גורם לו להסתתר בין העלים, וכך יש לתפוח הסוואה והוא אינו נמצא בסכנת קטיפה מוקדמת. כך זה בכל הפירות - טרם בישולם הם ירוקים ומוטווים בין העלים, וכאשר הם נעשים בשלים, הם מקבלים צבע שגורם להם לבלוט על העץ, ובכך "קוראים" אלינו הפירות לבא ולקטוף אותם. חלקם הופכים לאדומים, תפוזים הופכים לזהובים, בננות הופכות לצהובות, וענבים הופכים לסגולים. כל סוגי הגוונים!

מדוע הצבעים הללו נמצאים שם, ומניין הגיעו? הלא הזרע לא היה צבעוני, אז מנין נוצר הצבע? האם אדם מסוגל לייצר צבע? נסו לקחת מעט מים ואדמה ולערבם יחד - האם אתם מסוגלים לייצר צבע, כפי שעושים זאת זרעיו של הקב"ה? זה בלתי אפשרי! זהו נס של כל הניסים!

וכך אתה לומד להסתכל על תפוח ולומר לעצמך, "תראה כיצד התפוח מעיד על חכמת הבורא, ומלמד אותנו כיצד תכנן ועיצב את הבריאה!" תפוח זה הוא יצירת מופת! אף אחד לא יכול ליצור דבר כזה, מבחוץ אריזה צבעונית ויפה, המגנה על בשר הפרי העשיר והטעים שנמצא בפנים. כל עוד העור שלם, התפוח לא נרקב. וכאשר מסיימים לאכול את התפוח, במרכז נמצאים זרעים, ובכל זרע יש מיליוני תוכניות עם הוראות כיצד לייצר עץ תפוחים נוסף. ניסי ניסים!

המראה הזה, החוויה הזו, נמצאת בכל מקום - אנחנו מוקפים בה מכל עבר, במיליונים רבים של מקרים. בכל מקום בו אתה הולך תוכל לראות את ידו של ה' יתברך. ובעוד האדם מלמד את עצמו לחשוב, "למה זה? האם אינני רואה כאן את חכמת הבורא שבאה לידי ביטוי בטבע?" הוא מתחיל לראות תכנית ותכלית בכל מקום בו הוא הולך. הוא חושב כל הזמן על ה', משום שהוא רואה אותו בכל מקום. יש הרבה שלבים בסולם שעליו הוא צריך עוד לטפס, והוא ממשיך לחשוב על הדברים הללו. הוא אינו אומר "כבר שמעתי על גלעין האפרסק; אני כבר מכיר את הנושא", לא, הוא מסתכל שוב ושוב על גלעין האפרסק, וככל שחולפות השנים, הדברים נעשים ברורים כל כך, שהוא רואה את חכמתו של הקב"ה בכל מקום ממש.

נס ושמו "ילד"

גם כשהוא רואה ילד קטן הולך ברחוב, הוא מבין שנקרתה בפניו הזדמנות לטפס שלב נוסף בסולם. הוא חושב לעצמו - הנה כאן ילד בן שלש, הולך לצד אמו ומחזיק בעגלה - איפה הוא היה לפני שלש שנים? לפני שלש שנים, הוא היה באוקיינוס האטלנטי. האדם מורכב ברובו ממים: 80% מים, ועוד 20% אוויר ומעט אדמה. כיצד השילוב הזה של מים ומעט אוויר ואדמה התחברו יחד כדי ליצור את גוף האדם המופלא? יש כאן ילד מושלם - יש לו אוזניים ועיניים ופה. יש לו שיניים ורגליים. יש לו שרירים, והוא מקפץ מעלה ומטה. הלב שלו פועם, הכליות שלו פועלות כראוי. יש לו הכל. כיצד יתכן שמנגנון מורכב ומתוחכם כל כך נוצר רק מאוויר ומים?

התשובה היא, שזה נס! לפני שלש שנים לא היה כאן כלום, אמו אכלה תפוחי אדמה ושתתה מים, ומזה הגיע ילד קטן. חייבים לאמן את העיניים לראות דברים בצורה כזו. אז אתה מביט בילד הקטן ורואה את ידו של ה' יתברך בעולם. ואז שוב למחרת, וכן מחרתיים, וכך, לאט לאט, תלמד כיצד לזהות את ה' יתברך בעולם הזה - בכל פעם שתראה ילד, תראה את ידו של ה'.

עולם של הזדמנויות

לצורך זה, בין היתר, ניתנו לנו העיניים - כדי להכיר ולראות את הקב"ה בטבע הבריאה, ולהבחין בסימנים המקיפים אותנו מכל עבר. בחרתי כמה דוגמאות באופן אקראי, אבל העולם שסביבנו מלא בחכמת הבורא עד אין סוף! המדענים מגלים דברים חדשים מדי יום - מדהים עד כמה עמוקה היא החכמה הקיימת בכל פרט ופרט בבריאה, גם הקטן ביותר; והכל נועד למטרה אחת ויחידה: "והָאֱלֹקִים עָשָׂה שִׁיחָא מְלַפְּנֵי" - הוא ברא את הכל כדי שיהיו לנו עוד ועוד הזדמנויות להכיר אותו.

ה' ברא את העולם על מנת שנוכל להביט מסביבנו ולשאול את עצמנו, "מי עשה את זה?" מי שמוכן לחשוב קצת על הדברים יראה, שאין פרט אחד בעולם, שאינו מעיד על תכנית ומטרה מורכבים. כל דבר בעולם מעיד על הבורא, והכל נברא במטרה לעזור לנו לטפס גבוה יותר ויותר בסולם, לזכות בשלמות שלשמה נבראו.

תכנית ג' - בכל דרכיך דעהו

הסולם השלישי עליו נשוחח הוא בעצם משנה מפורשת במסכת אבות (ב, יב), "יָכַל מְעַשֵּׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שְׁמַיִם", וכן נפסק להלכה בשלחן ערוך (או"ח סי' רלא ס"א). למרות שמדובר בהלכה מפורשת, זוהי הלכה שאנשים אינם מקיימים אותה כיום. "כל מעשיך" פירושו **שכל הפעולות כולן** צריכות להיעשות למען השי"ת. **הכל!** זוהי דרגה שנמצאת אי שם בראש הסולם!

אולם ברגע שנזכור את היסוד עליו אנו מדברים בשיחתנו זו, שתחתיתו של הסולם מוצב ארצה, והוא נמצא ממש כאן לפניך, אז אנחנו מבינים שבכוחו של כל אחד מאיתנו להתחיל בטיפוס הזה. ולמרות שאנחנו עשויים להיות רחוקים מאוד מראש הסולם, עם זאת, ברגע שהתחלנו לטפס, אנחנו נמצאים בעליה המיידית.

כאשר אדם מתחיל להתבונן בסדר יומו, הוא יראה שרק חלק קטן מאוד מוקדש לעבודת ה'. אם הוא לומד בכלול, נו נו, אז אולי הוא מרגיש שהוא בסדר. גם אברך כולל צריך לזכור ללמוד תורה לשם שמים, אבל לכל הפחות הוא נמצא בבית המדרש, בתקווה שזה מזכיר לו את השי"ת. אולם ניקח לדוגמה אדם שזקוק לעבוד לפרנסתו, ונמצא במקום העבודה מתשע עד חמש. אז בבוקר אתה מתפלל, מברך כמה ברכות, ואז יוצא לעבודה. מהשעה תשע ועד השעה חמש, היכן היא עבודת ה' שלך? כמובן שכשאתה אוכל ארוחת צהרים אתה נוטל את ידיך כדין, ומברך "המוציא" וברכת המזון, אולם במה אתה עוסק ברוב שעות היום?

אתה רוצה להתחיל לטפס על הסולם של "וכל מעשיך יהיו לשם שמים"? אז בזמן שאתה בדרך לעבודה, כשאתה יושב ברכבת או תקוע בפקק, קח כמה שניות ותאמר, "אני הולך כעת לעבודה לשם שמים". מדוע זה לשם שמים? משום שהקב"ה ציווה עליך להתפרנס. "ששת ימים תעבוד" - הקב"ה רוצה שתרוויח כסף ותדאג למשפחתך. כאשר התחנת, התחייבת בכתובה על ידי קניין. כל חתן נוטל לידו את המטפחת ומתחייב: "אנא אפלח" - אלך לעבוד, "ואפרנס ואזון" - ואביא פרנסה לאשתי. אם כן, אתה נוסע כעת וחושב, "בראש ובראשונה, אני חייב לקיים את ההבטחה שלי".

"שנית, אינני יכול לחיות בתוך חבית, וזה אומר שאני צריך לשלם שכר דירה וחשבונות. כמו כן, עלי לשלם שכר לימוד עבור ילדי. אז אני הולך כעת לעבודה כדי שאוכל לשלם שכר לימוד עבור ילדי ובכך להוסיף עוד נדבך בבניית העם היהודי".

אם תחשוב מחשבות אלו, או טוב מכך - אם תעז לומר זאת בפה - תופתע להיווכח שזה נקרא עבודת ה'. עליית כעת עוד שלב בסולם. רוצה לעלות עוד שלב בסולם? באמצע יום העבודה, תאמר, "הריני משרת את הלקוח הבא שייכנס לחנות, לשם שמים. אני מוכר לו את המוצר שלי משום שזה מה שה' רוצה שאעשה". אל תשנה שום דבר מהאופן בו אתה נוהג אתו, תמשיך לבצע את אותן הפעולות, תקנה ותמכור סחורה, בתקווה שגם תרוויח, אולם אתה עושה את זה לשם שמים. אמנם בתחילה אתה עשוי להרגיש לא כנה ולא אמיתי כאשר אתה אומר מילים אלו, אולם אל ייאוש! המשך הלאה, אל תוותר, כי כעת אתה באמצע הטיפוס.

אשת חיל מי ימצא

נניח לרגע את איש העסקים, ונעבור לבמה שונה לגמרי - אל אמה יהודיה העומדת במטבח. או ווה! איזו הזדמנות נהדרת לעבודת הבורא, ואיזו טרגדיה היא זו שיש אמהות יהודיות אשר אינן מנצלות את הזדמנות הזו. הנה בפנינו אשה ואם נאמנה, המגישה לבעלה את ארוחת הערב. "בוודאי שכך אני עושה" היא תאמר, "מה עוד עלי לעשות? זהו בעלי. כל אשה נאמנה נוהגת כך". אולם אם היא נאמנה לקב"ה, היא תתרגל להוסיף מחשבה שהיא עושה זאת למענו יתברך. פעם ביום היא תחשוב, "אני מגישה כעת ארוחת ערב למשפחתי, ובה אני עובדת את ה'. אני מקיימת את רצוני בכך שאני מאכילה את משפחתי. ריבונו של עולם, אני יולדת, מגדלת את ילדי לעבודתך. אני מנקה ומסדרת את הבית, רוחצת את הילדים, מכינה ארוחת ערב עבור משפחתי - הכל כדי לעבוד אותך ה'". זוהי העבודה שבה חפץ הקב"ה, והיא עושה את זה בין כה וכה, אז מדוע שלא תחשוב על כך?

עבודת האכילה

אכילה היא הזדמנות נוספת. רובנו אוכלים בכל יום, הלא כן? אם כן, אם בין כה וכה אנחנו אוכלים, זוהי הזדמנות נפלאה לעבודה זו. מדוע שלא תנסה לאכול לשם שמים? יושבים לאכול ואומרים, "כעת אני אוכל כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה'". האמת היא שיהודים רבים שואפים לאכול לשם שמים, אז אם אנחנו שואפים - הבה נעשה את זה בפועל!

"אבל זה קשה", אתה חושב לעצמך, אולם האמת היא שזה רק קשה למי שלא מתחיל לטפס. נסה את זה היום בארוחת ערב, וחשוב: "אני אוכל כעת כדי שאוכל לשבת וללמוד הערב. אני זקוק לכח כדי ללמוד, והעוף הזה הוא הדלק שלי! אז אני מוסיף קצת דלק לעגלה שלי כדי שאוכל לעבוד את השבת".

אם מיהו נמצא לידך, אל תאמר את זה, אלא חכה עד שהוא יצא - אף אחד לא אמר לשמוע אותך. אם אתה אוכל בישיבה, תניח את היד על הפה ותאמר, "אני אוכל ארוחת צהריים לשם שמים", מבלי שישמעו אותך.

בכל פעם שאתה יושב לאכול פרוסת לחם, חשוב, "אני אוכל את הלחם הזה לשם שמים". נכון שזה מרגיש מוזר? אין ברירה, מי שרוצה להצליח בחייו, יצטרך לפעמים להיות מוזר. גם אם תעשו את זה פעם אחת בלבד, תוכלו להתפאר, בעוד שנים רבות, ולומר, "אני זוכר שפעם, לפני שנים רבות, כששמעתי שיחה על הנושא הזה, התיישבתי לאכול ארוחת בוקר, ולפני שבירכתני על הלחם אמרתי, 'כעת אני הולך לאכול לשם שמים'".

כמובן, שאם אתה אוכל מאכל שלא יעזור לך בעבודת ה', זה כבר סיפור אחר. נניח שקנית חפיסת שוקולד כשרה למהדרין, וכעת אתה מתכוון לשעה של קריאת עיתון יחד עם שוקולד, ולפני כן אתה אומר, "אני עושה את זה לשם שמים" - טוב, אינני יודע אם השמים מסכימים לכך... מה שאתה עושה זה ההפך מלחזק את גופך לעבודת הבורא. מאכלים כגון אלו אינם מסייעים לגוף להיות בריא וחזק. אולם ככל הניתן, תוכל לנצל את אכילתך כסולם לטפס אל הקב"ה.

עבודת השינה

נניח ששכחת מכל התכנית הזאת. שכחת מחלומי של יעקב ומהמשימה החדשה שלך להתחיל לטפס בסולם, היום כולו עבר מבלי שחשבת אפילו פעם אחת שאתה עושה פעולה כלשהיא לשם שמים, ואתה חושב לעצמך, איזה בזבוז של יום! אבל לא, עדיין לא אבדה תקוותי! כי כאשר אתה הולך לישון, גם את זה תוכל לעשות לשם שמים, והנה לך עוד שלב בסולם. כעת שעת לילה, אתה עייף, שוכב במיטתך, כשראשך מונח על הכרית, ואתה מרגיש, "אה, איזה תענוג", ומהר מאוד אתה שוקע בשינה עמוקה. האין זה חבל? החמצת כעת הזדמנות פז!

האם זה עולה לך כסף לומר משפט אחד לפני השינה, "ה', אני הולך לישון כדי שיהיה לי כח לעבוד אותך מחר"? זהו מכרה זהב! כל לילה, לפני השינה, תאמר - כמובן בלי שאף אחד ישמע - "אני הולך לישון כעת לשם שמים, כדי שיהיה לי כח לעבוד את הקב"ה". הלא אתה צריך לאגור כוחות חדשים ורעננים כדי שתוכל לעבוד את ה' מחר. יש לך הרבה דברים טובים לעשות, ואתה זקוק לגוף חזק, מלא באנרגיה. יתכן והיית מצליח לעבוד את ה' גם אם היית נשאר ער כל הלילה, אבל תהיה זאת עבודת ה' מסוג ב', שכן ראשך לא יהיה שם. אז אתה הולך לישון, וקם בבוקר רענן ומלא אנרגיה, וכך אתה עובד את ה' בצורה טובה יותר.

אמנם, בתחילת הדרך, המחשבה הזו של "אני הולך לישון כדי שיהיה לי כח לעבוד את ה'" היא לגמרי לא אמיתית - אתה רוצה לישון, וזה הכל - אולם במשך הזמן, מילים אלו עומדות לחולל מהפכה באישיותך. תאמר את זה שוב ושוב, ואל תרפה! יבא יום, וכאשר תשכב לישון, תהיה עובד ה'. תאר לעצמך! לעבוד את ה' בכך שאתה נרדם! וזה לא עולה כסף! יהיה לך שכר על כל לילה ולילה של שינה, כל עוד אתה חי! איזה הישג אדיר!

אני מוכרח לשוב ולהזהיר אתכם, שכל מי שמתחיל בעבודה הזו, מודאג מכך שהיא אינה כנה ואמיתית, ומרגיש כמי שמרמה את עצמו. אני אומר שאני עושה זאת לשם שמים, אבל בעצם אני אוהב לאכול ואוהב לישון. אני הולך לעבוד כי אני אוהב כסף. אז למה אני מספר לעצמי סיפורים על "לשם שמים"? מה התועלת בזה?

אל יאוש! כפי שאמרנו מקודם, עליך לדעת שכל אדם השואף לעשות מעצמו משהו, להתעלות ולהפוך למאמין, מוכרח להיות קצת "צבוע". מי שכנה מדי עם עצמו, ישאר מתוסכל כל חייו ולא יתקדם לעולם. הדרך להצליח היא לומר דברים, למרות שעדיין אינך מרגיש אותם. גם אם לעת עתה אינך מרגיש שום רגש של "לשם שמים", תמשיך לומר את המילים הללו. יתכן ויעברו מספר שנים עד שרגש זה ייקבע בשכלך וישנה את אישיותך, אולם אתה תקבל שכר על כל צעד שאתה עושה. הקב"ה ישלם לך על כל שלב שטיפסת בסולם.

הוא ממתין לך

כעת ישנה נקודה חשובה שעלינו ולזכור, והיא, ראשו של הסולם המגיע השמימה. עד כה התמקדנו במשימת חיינו להמשיך לטפס ולעלות על הסולם, שלב אחרי שלב, והצענו כמה דרכים להשגת השלמות הזו של הכרת הבורא, אולם אל לנו לשכוח כי בראש הסולם, "ה' נצב עליו". "נצב" פירושו שהוא ממתין - ה' מביט בך ודורש ממך להמשיך ולטפס.

פרשת ויצא תשפ"ב | תורת אביגדור

אנו עשויים לחשוב שהנושא הזה תלוי ברצוננו הטוב, מעין התנדבות למשימה גדולה וחשובה. אנחנו יכולים לומר לעצמנו, "מי שרוצה לטפס גבוה בסולם" - אשריו, אבל מה זה קשור אלי? זה לא מתאים לכולם - אני עסוק, אז אני מוותר על התענוג".

לא ולא! זו מחשבה מאוד לא נכונה! הקב"ה עומד בראש הסולם וממתין לך! זה לא דבר תלוי ברצונך הטוב! מ! שאינו מנצל את חייו בעולם הזה כדי לעבוד על עצמו ולהתקדם במעלה הסולם - עתיד ליתן על כך את הדין!

אם לא ידעת זאת עד כה, דע לך שאינך היחיד. הגמרא במסכת פסחים (נד, ב) אומרת שישנם שבעה דברים המכוסים מבני אדם, דברים שאנשים אינם יודעים, ואחד מהם הוא "עומק הדין" - עד כמה גדולה היא התביעה על כל אחד ואחד מאיתנו, ועד כמה גדולה היא אחריותו. רובם של בני אדם אינם מבינים את משמעותו של "מִשְׁפָּטָךְ תְּהוֹם רָבָה" (תהילים לו, ז).

למרות שהנך אדם שומר תורה ומצוות שחי על פי התורה, על אף שאתה מסור ללימוד התורה ולקיום מצוותיה; יש לך משפחה, אתה עובד את הקב"ה וגומל חסד עם חבריך, עם כל זאת עליך לדעת שיש עומק הדין, יש משפט גדול ונורא.

לא מספיק להיות יהודי שומר תורה ומצוות. יש סולם שמחכה לך, ובידך לטפס עליו! הסולם שראה יעקב בחלמו, הסולם אשר ראשו מגיע השמימה, תובע מאתנו להשקיע את כל כוחנו בטיפוס, ולעשות ככל שביכלתנו להמשיך ולהתקדם. כל צעד קטן הוא טוב, אולם עלינו לדעת שזה לא מספיק טוב. אסור לנו לעולם להסתפק בביצוע בינוני - רק משום שבחוץ ישנם כל כך הרבה אנשים שבקושי מקיימים מצוות.

אסור לנו להחמיא לעצמנו ולטפוח לעצמנו על השכם, רק משום שאנחנו יהודים שומרי תורה ומצוות. לו זו הדרך למדוד את הכוחות הטמונים בנו. עלינו להיט מעלה, אל עבר אנשים הנמצאים מעלינו בסולם, ולא אל אותם הנמצאים מתחתנו. עלינו לתבוע ולדרוש מעצמנו ללא הרף לממש את הכוחות והיכולות הטמונות בנו!

הסולם הזה מגיע השמימה! ישנם שלבים רבים שעלינו לטפס, והקב"ה ניצב עליו - הוא מצפה שננצל את הסולם הזה. אבל ברגע שהתחלת לטפס - אתה כבר בדרכך למעלה! אתה בדרך לראש הסולם המגיע השמימה! זה מה שנדרש מיעקב אבינו, וזה מה שנדרש מכל אחד ואחד מאתנו, זרע יעקב ההולך בדרכו ומטפס על הסולם - סולם של עליה!

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

זכור את הסולם

אחת הבעיות הנפוצות עם תכניות מעין אלו היא, שכל כך קל לשכוח מהם. אפשר לעבור יום שלם מבלי לחשוב על התכנית ולו פעם אחת. וכשזה מגיע לסולמות של עבודה, ההתמדה היומיומית בהם חשובה עד למאד.

בלי נדר, ארשום על דף את שלושת התכניות הללו, ואחזור עליהם מספר פעמים ביום. בכך, לא אשכח ואזניח את הסולמות העומדים לרשותי, ואזכור לקיים את הקבלות היומיות: (1) לדבר עם ה' לפחות דקה אחת ביום. (2) לפחות פעם ביום, אעצור כדי לראות את ה' בעולם שמסביבי. (3) לפחות פעם ביום אוכל, אעבוד, אעשה את עבודות הבית או אלך לישון לשם שמים.

פרושים וביאורים על סדר התפילה

מתוך ספר תפלת אביגדור - פירוש התפילה מאת רבינו זצ"ל

ותן טל ומטר לברכה על פני האדמה - מבקשים שיהיו לברכה, כי יש שיורדים במדה הרובה יותר מדי או במדה מועטת יותר מדי. ומנפלאות הבורא שמנהג העולם על פי רוב שבאים טל ומטר במדה מתאימה לא יותר ולא פחות. ויורדים בנחת, וכל טפה לעצמה, ולא נופלים באופן שיכולים להזיק.

והזכיר פני האדמה כי רק פניה העליונים מגדלים פירות ואילו מעבה האדמה אינה פועלת בברכה, והזכיר האדמה כי היא פרט אחד מאמצעי הברכה הפועל יחד עם הטל והמטר, ובימות החמה פועלת לבדה, ולכן מזכירים אותה. האדמה יקרה מכל העושר שיש בעולם, כי ממנה צומח הכל, והיא דבר נפלא יותר מכל הפלאים, [כה מלאה חיות עד שבכף אחת של עפר (מ"פני האדמה") יש "בעלי חיים" זעירים יותר מאנשים בעיר הרבתי ניו יורק, וכולם נצרכים לפעולת האדמה].

ושבענו מטובך - לאחר כל השפע יש שאין האדם שבע ממנו, או מסבת גריעות הפירות וכחישותן, או מסבת נתינת מס למושלים או מחמס השודדים, ולכן מבקשים שיהיה לשובע.

מטובך, כי אין הלחם משביע, ולא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי ה' (דברים ה, ג), ומטובו לבד ישבע אדם, ואל יבטח אדם על הסיבות כי אם על המסובבן, ואין הטוב אלא טובך. לפי הנוסח "מטובה" הפירוש הוא מהיכולת היותר גדולה אשר יכולה האדמה להוציא, כי טמונה באדמה יכולת גדולה, וכנ"ל, בנוסף על הכוונה של "מטובך".

וברך שנתנו כסנים הטובות - מה הוסיף בזה שלא הזכיר כבר למעלה? אלא הוסיף כאן בממשיות הבקשה להרגיש חסדי ה' בחוש ולא במחשבה שכלית וכללית לבד. לכן יש על המתפלל לצייר לפני עיניו תמונת הכסנים הטובות שמלפנים, בין שראו בעיניו או שאבותיו ספרו לו, או מה שספרו חז"ל על פירות גינוסר (עיין ברכות מד, א) וחלב כליות חטה (עיין כתובות קיא, ב), וארץ זבת דבש, ופירות גדולי המדה עד להפליא כהוא כרוב שקננו בו שועלים (שם), וכמו שכתוב באשכול ענבים שהביאוהו במוט בשנים (במדבר יג, כג) ופירשו חז"ל (סוטה לד, א) שהיה משא שמונה בני אדם. ובכן הרי בקשתו שלמה יודע מה שמבקש בציור, ומרגיש בחושיו רוב טוב ה'.

ברוך אתה ה' מברך השנים - לא הזכיר ישראל, כי ברכת השנה כללית היא ונהנים ממנה כל העמים אף על פי שהכל בשביל ישראל כמו שנאמר (בראשית כח, יד) ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך.

שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

מהי הדרך הטובה ביותר להתמודד עם חמי?

אין ללעוג לשאלה זו, שכן היא חשובה ביותר. והתשובה היא, שהדרך הטובה ביותר היא, תמיד לכבד אותו ולשתוק. כבד את חמיך, והשאר את הפה סגור. כמה שפחות תדבר, כך הוא יחבב אותך יותר. ככל שפיך יישאר חתום, חמיך יחשוב שיש בך משהו. אולם אם תפתח את הפה, יתכן והוא יגלה שלא כך הם פני הדברים...

באופן כללי, חשוב לדעת שבכל הנוגע ליחס עם משפחה של רעייתך, עליך לחייך, ולא משנה מהם הנסיבות - חייך ושמור על שתיקה. הם יחבבו אותך! לעומת זאת, אם תפתח את הפה, אתה מכניס את עצמך לצרות.

האם מותר לשנוא גויים?

אתה צריך לדעת שיהודי לא שואל שאלה כזו. יהודים לא עוסקים בשנאת גויים. ואסביר:

מצוות "ואהבת לרעך כמוך" מתייחסת רק ליהודים, אין מצווה לאהוב גויים. אבל אין שום מצווה לשנוא אותם, וזה גם מאד לא כדאי מכמה סיבות. האחת, השנאה חוזרת בסוף כמו "בומרנג". אם שונאים מישהו, הוא ישנא אותנו בחזרה; מי צריך את זה?

ועוד, השנאה היא מידה מגונה. מי שרגיל לשנוא אנשים, אפילו אם הם גויים, השנאה הופכת לחלק מהטבע שלו. הוא נהיה אדם מושחת.

יהודים טובים מתנהגים בנועם לכולם. ר' יוחנן בן זכאי אמר על עצמו שלא הקדימו אדם שלום מעולם, אפילו נכרי בשוק (ברכות י"ז). על הח"ח מסופר, שבראדין המדרכות היו צרות מאד ולא יכלו שני אנשים לעבור בהם יחד. והח"ח תמיד היה מוותר למי שבא מולו, ויורד מהמדרכה כדי לאפשר לו לעבור. פעם הוא ויתר כך לגנרל רוסי. התפלא אותו גנרל, "הרי אני צעיר ואתה איש זקן, למה אתה מוותר לי"? ענה לו הח"ח, "כך אני עושה לכולם". התפעל הגנרל מאד ואמר, "אני בטוח שבזכות זה תאריך ימים". ברכה מגנרל רוסי...

אסור לשבח או לתת מתנה לגוי לחינם, "לא תחנם"; אבל מכאן ועד לשנוא יש מרחק.

מדור זה נתרם לע"נ:

להנצחות 076-599-4020